

Asumisen ylisukupolvisuus

Omistusasumista ja sen periytymistä määrittävät tekijät Suomessa

JULIUS HAARTTI & PEKKA MARTIKAINEN & HANNA REMES

Periytyykö omistusasuminen Suomessa? Millä tavoin perhetausta ja aikuisikään liittyvät tekijät selittävät suomalaisten omistusasumista? Onko periytyminen voimakkaampaa eri sosioekonomisissa ryhmissä ja eri syntymäkohorteissa? Kysymyksiin vastataan rekisteripohjaisella pitkittäistutkimuksella, jossa tarkastellaan vuosina 1962–1972 syntyneiden omistusasumista ja sen ylisukupolvisuutta.

.....

Johdanto

Omistusasuminen on Suomessa selvästi suosituin asunnonhallintamuoto. Tilastokeskuksen (2013) mukaan yli 71 prosenttia suomalaisista asui omistusasunnossa; vielä suurempi osa, 86 prosenttia, haluaisi asua omistamassaan asunnossa. Pienituloisistakin yli 70 prosentin toiveena oli omistus-asunto, mutta vain viidennes oli saavuttanut tämän tavoitteen (Juntto 2007).

Eri asunnonhallintamuodoilla ja niiden ylisukupolvisella siirtymisellä on useita yhteiskuntapoliittisesti merkityksellisiä piirteitä. Suomessa kotitalouksien varallisuus perustuu suurimmaksi osaksi omistusasuntoihin (Tilastokeskus 2011). Myös ulkomaisissa tutkimuksissa (esim. McKee 2012; Mulder & Smits 1999) on osoitettu, että omistusasuminen takaa kotitalouksille pitkäaikaista talouden ja hyvinvoinnin turvaa. Omistusasumisesta on myös yleisesti muodostunut menestyvän, ”hyvän kansalaisen”, elämän peruselementti (Rowlands & Gurney, 2000) ja sosiaalisen erottautumisen muoto (McKee 2012). Suomalaisten asumistavoitteita käsittelevän tutkimuksen mukaan (Juntto 2007) omistusasumista määrittivät pääasiassa taloudelliset mahdollisuudet, mutta omistusasumista pidettiin myös itsessään arvostettuna.

Omistusasumisen periytyminen voi vaikuttaa yhteiskunnalliseen eriarvoisuuteen kahdella tapaa.

Joidenkin näkemysten mukaan (ks. esim. Aratani 2011) asunnon omistajuuden ylisukupolvisuus tasoittaa taloudellista eriarvoisuutta, sillä se mahdollistaa alempien sosiaaliryhmien perheille varallisuuden kerryttämistä sukupolvelta toiselle. Toisaalta on havaittu, että omistusasumisen periytyminen vaihtelee esimerkiksi tulotason mukaan ja vahvistaa näin jo olemassa olevaa taloudellista eriarvoisuutta sosiaaliryhmien välillä. Tällöin omistusasumisen ylisukupolvisuus hyödyttäisi enemmän ylempien sosiaaliryhmien jälkeläisiä ja uusintaisi yhteiskunnallista eriarvoisuutta.

Useissa eri maissa tehtyjen tutkimusten mukaan vanhempien asumistausta ennustaa selkeästi lasten tulevaa asumismuotoa (Boehm & Schlottmann 1999; Mulder & Smits 1999; Enström Öst 2012). Yhdysvalloissa tehdyssä tutkimuksessa (Boehm & Schlottmann 1999) havaittiin, että vanhempien omistusasuminen kasvattaa lasten omistusasumisen todennäköisyyttä 59 prosentilla. Myös ruotsalaistutkimuksessa (Enström Öst 2012) merkittävimäksi lasten omistusasumiseen vaikuttavaksi taustatekijäksi nousi vanhempien omistusasuminen. Samanlaisia tuloksia lapsuuden omistusasumisen yhteydestä aikuisiän omistusasumiseen on saatu myös Alankomaissa (Smits & Mulder 2008).

Yksilötasolla omistusasumiseen vaikuttavat ainakin asumispreferenssit (Andersen 2011; Hasu 2010), perhetilanne ja elinvaihe (Clark & Onaka

1983; Enström Öst 2012; FK 2013), koulutus (Helderman & Mulder 2007; Blaauboer 2009), tulot sekä varallisuus (Junto 2007; Haurin & al. 1994; Bourassa 1996; Ermisch & Di Salvo 1997; Feijten & Mulder 2002). Osittain nämä samat tekijät ovat omistusasumisen ylisukupolvisuuden mekanismeja siten, että myös perhekäyttäytymisen (Liefbroer & Elzinga 2012), tulotaso, koulutus ja varallisuus ovat ainakin osin periytyviä (esim. Erola 2010). Tulojen, varallisuuden ja sosiaalisen aseman periytymistä on tutkittu paljon, ja omistusasuminen on selvästi yhteydessä niihin. On kuitenkin havaittu, että omistusasumisen periytyminen on myös osittain näistä riippumaton (Helderman & Mulder 2007). Omistusasuminen saattaa myös ilmentää elinolosuhteita ja varallisuutta laajemmin kuin muut yleisesti käytetyt yksittäiset sosiaalisen aseman mittarit (Laaksonen & al. 2008).

Vanhemmilta saadun suoran tai epäsuoran taloudellisen tuen (esim. Mulder & Smits 1999) lisäksi omistusasumisen periytyminen taustalla on sosialisatioon perustuva asumisen arvojen siirtäminen (Rowlands & Gurney 2000; Boehm & Schlottmann 1999; Henretta 1984). Omistusasumisen ylisukupolvisuutta välittävät kulttuuris-sosiaaliset ja taloudelliset mekanismit ovatkin toisiinsa kietoutuneita eivätkä toisistaan irrallisia (Helderman & Mulder 2007).

Aleksi Karhula (2015) on vastikään julkaistussa sisarusten vertailuun perustuneessa tutkimuksessa havainnut yhteyden perhetaustan ja myöhemmän omistusasumisen välillä. Suomessa omistusasumista on tutkittu aikaisemmin myös verotuksen (Saarimaa 2010; Määttänen 2009), työmarkkinoiden (Laamanen 2013) sekä asuntolainojen (Hyytinen & al. 2006) näkökulmasta. Suomessa on niin ikään tehty tutkimusta yhteiskuntaluokan, koulutuksen ja tulotason periytyvyydestä ja sosiaalisesta liikkuvuudesta (Erola 2010; Sirniö & al. 2011; Sirniö & al. 2013). Tarkempaa tietoa siitä, kuinka omistusasuminen periytyy tai millaisia ovat perhetaustaan ja aikuisikään liittyvien tekijöiden yhteydet siihen, on kuitenkin ollut niukalti saatavilla.

Tutkimuksen suomalainen konteksti ja tavoitteet

Omistusasumista on pyritty edistämään Suomessa jo 1900-luvun alkupuolella, ja jo silloin sitä mainostettiin asumisen ideaalimuotona (Ruonavaara 1996). Suomessa omistusasumista tuetaan runsaasti yksityiseen vuokra-asumiseen verrattuna, esimerkiksi asuntolainakorkojen verovähennysoikeudella. Omistusasujien laskennallinen asuntotulo (kotitalouden saama etu asumisen kustannuksissa verrattuna markkinahintaiseen vuokra-asumiseen) tai luovutusvoitot asunnon myymisestä kahden vuoden asumisen jälkeen, eivät myöskään ole veronalaisia. (Erola & al. 2014). Omistusasujilla on Suomessa keskimäärin korkeammat tulot ja suurempi varallisuus kuin vuokra-asujilla. Tilastokeskuksen tietojen mukaan (Tilastokeskus 2010) vuokra-asunnoissa asuvien kotitalouksien tulot kulutusyksikköä kohti olivat noin 40 prosenttia pienemmät kuin omistusasujilla. Omistusasumisen suosimista verotuksessa voidaankin pitää tulonsiirtona erityisesti parempituloisille (Määttänen 2008). Tuukka Saarimaan (2010) arvion mukaan 65 prosenttia omistusasumiseen kohdistettujen verohelpotusten aikaansaamasta tuesta menee Suomen tulonsaajista suurituloisimmalle puolikkaalle ja erityisesti suurituloisimmat hyötyvät tuesta eniten.

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, välittykö omistusasuminen sukupolvelta toiselle ja mitkä perhetaustaan ja aikuisiän sosiaaliseen asemaan liittyvät tekijät ovat yhteydessä nuorten aikuisten omistusasumiseen Suomessa. Onko lapsuudenajan omistusasuminen yhteydessä aikuisiän omistusasumiseen, kun aiemmassa tutkimuksessa tärkeiksi osoittautuneet muun muassa perhetaustaan ja sosioekonomiseen asemaan liittyvät tekijät on vakioitu? Tutkimuksessa tarkastellaan myös sitä, onko vanhempien omistusasuminen myöhemmän omistusasumisen kannalta merkityksellisempää joissakin sosioekonomisissa ryhmissä tai syntymäkohorteissa. Tutkimuksen tarkoituksena on osaltaan vastata suomalaisen omistusasumisen ylisukupolvisuuden tutkimuksen puutteeseen ja samalla laajentaa tuntemusta yhteiskunnallisen aseman periytymisestä. Laajan rekistereihin perustuvan seuranta-aineiston avulla omistusasumista ja sen periytymistä päästään tarkastelemaan monipuolisesti niin lapsuus aikaan ja perhetaustaan liittyvien tekijöiden kuin aikuisiän olosuhteidenkin lävitse.

Aineisto

Tutkimuksen aineisto perustuu Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston pitkäaikaisaineistoon, johon on yhdistetty tietoja muista tilastoista ja rekistereistä. Tästä kokonaisaineistosta on poimittu 11 prosentin otos kaikista Suomessa vuosien 1987–2007 välillä asuneista henkilöistä. Aineiston sisältämät yksilö- ja kotitalouskohtaiset tiedot on tällä aikavälillä päivitetty vuosittain, minkä lisäksi aineistoon on liitetty väestölaskentojen tietoja vuosilta 1970, 1975, 1980 ja 1985.

Tutkimus rajattiin vuosina 1962–1972 Suomessa syntyneisiin henkilöihin, joiden aikuisiän asumista tarkasteltiin 35 vuoden iässä vuosina 1997–2007. Suomessa kotoa pois muuttaminen ajoittuu useimmiten noin 20–24 ikävuoden välille (Tilastokeskus 2009) ja omistusasumiseen siirtyminen tapahtuu valtaosalla ennen 35 vuoden ikää (Tilastokeskus 2008). Vaikka omistusasumiseen siirrytään vähemmässä määrin vielä myöhemminkin, 35 vuoden ikä on myös muissa suomalaisissa tutkimuksissa (esim. Karhula 2015; Sirniö & al. 2013) todettu sopivaksi omistusasumisen ja sosiaalisen aseman vakiintumisen tarkasteluun. Lapsuudenajan asumista ja perhettä koskevat tiedot poimittiin siltä väestölaskentavuodelta, jolloin henkilöt olivat 10–14 vuoden iässä (1975, 1980 tai 1985).

Alkuperäisestä tutkimusjoukosta (N = 79 105) poistettiin ne 3 740 henkilöä (4,7 %), jotka asuivat 35-vuotiaina ainakin toisen vanhempansa kanssa ilman omaa perhettä, sekä 2 315 henkilöä (2,9 %), joilla tiedot lapsuudenperheestä olivat puutteelliset. Tarkastelun ulkopuolelle rajattiin lisäksi 3 709 henkilöä (4,7 %), joilla tieto joko lapsuuden tai aikuisiän asunnonhallintamuodosta oli puuttuva tai tuntematon, 26 henkilöä puuttuvien tulotietojen vuoksi ja 25 henkilöä, jotka puhuivat äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia. Lopullisen aineiston kooksi tuli 69 290 henkilöä.

Muuttajat ja menetelmät

Asunnonhallintamuoto luokiteltiin kolmeen luokkaan: omistusasunto, vuokra-asunto ja muu asunnonhallintamuoto. Muu asunnonhallintamuoto -luokka koostui lähinnä työ- tai virkasuhdeasumisesta sekä asumisoikeusasumisesta.

Tutkimuksessa tarkasteltiin lisäksi seuraavia aikuisiän omistusasumiseen sekä asunnonhallinta-

muodon ylisukupolvisuuteen mahdollisesti vaikuttavia tekijöitä:

Lapsuudenajan (10–14-v.) tekijät

- lapsuudenperheen perhetyyppi (avioliitto, avoliitto, yksinhuoltaja)
- lapsuudenperheen lapsiluku (1, 2, 3, 4 tai enemmän)
- lapsuudenperheen sosioekonominen asema (ylempi toimihenkilö, alempi toimihenkilö, työntekijä, maatalousyrittäjä, yrittäjä, muu tai tuntematon) määriteltynä perheen pääasiallisesta toimeentulosta vastaavan henkilön mukaan
- lapsuudenperheen tulot (tuloviidennekset), jotka muodostettiin jakamalla kotitalouden kaikkien jäsenten valtionveronalaiset tulot kulutusyksiköiden määrällä ja jakamalla ne vuosittain tuloviidenneksiin.

Aikuisiän (35-v.) tekijät

- perhetyyppi (naimisissa, lapsia; naimisissa, ei lapsia; avopari, lapsia; avopari, ei lapsia; yksin asuvat; kimpasijat; muu tai tuntematon)
- sosioekonominen asema (ylempi toimihenkilö, alempi toimihenkilö, työntekijä, maatalousyrittäjä, yrittäjä, opiskelija, muu tai tuntematon); tieto oli saatavilla vain väestölaskentavuosilta, joten se on mitattu 31–35 vuoden iässä
- kotitalouden tulot (tuloviidennekset, muodostusperiaate sama kuin lapsuudenperheen tulossa).

Ajallisen muutoksen tarkastelemiseksi muodostettiin myös kohorttimuuttuja: vuosina 1962–1964, 1965–1967, 1968–1970 ja 1971–1972 syntyneet. Muina taustamuuttujina mukana olivat sukupuoli, maakuntaluokitus (N = 20), jossa pääkaupunkiseutu erotettuna omaksi luokakseen ja Ahvenanmaa yhdistetty Varsinais-Suomeen, kuntaryhmä (kaupunkimaiset, taajaan asutut, maaseutumaiset kunnat) sekä äidinkieli (suomi, ruotsi).

Tutkimusmenetelminä olivat ristiintaulukointi sekä logistinen regressioanalyysi. Koska sisäkkäisten logististen regressiomallien vertailun on osoitettu joissain tapauksissa tuottavan harhaanjohtavia tuloksia (esim. Mood 2010), käytimme mallien vertailussa Kristian Bent Karlsonin, Anders Holmin ja Richard Breenin kehittämää KHB-menetelmää (Karlson & al. 2012). Mallinnus suoritettiin Statan KHB-ohjelmalla (versio 11.2) (Kohler & al. 2011), joka arvioi yksittäisten kovariaattien vaikutusten lisäksi sen osuuden kiinnostuk-

sen kohteena olevasta alkuperäisestä yhteydestä, jonka voidaan katsoa välittyvän muiden mallissa olevien selittävien muuttujien kautta. Mallinuksen vastemuuttuja muodostettiin yhdistämällä muu asunnonhallintamuoto -luokka vuokralla asuneisiin. Vetosuhteille (OR) laskettiin 95 prosentin luottamusvälit, ja esitettyjen tulosten tulkinta vastaa tavanomaisten logististen regressiomallien tulkintaa. Sensitiivisyys-tarkasteluna sisäkkäisten mallien vertailu suoritettiin myös lineaarisia todennäköisyys-malleja (LPM) käyttäen, ja näiden mallien, kuten myös tavanomaisten logististen regressiomallien, tulokset johtivat toisiaan vastaaviin tulkintoihin. Tarkastelimme niin ikään suppeampia, yksittäisiä muuttujia sisältäviä malleja, mutta emme havainneet mallien estimaateissa multikollinearisuuden aiheuttamia epäjohtomukaisuuksia.

Tulokset

Nuorten omistusasumisen kehitys iän ja sukupuolen mukaan

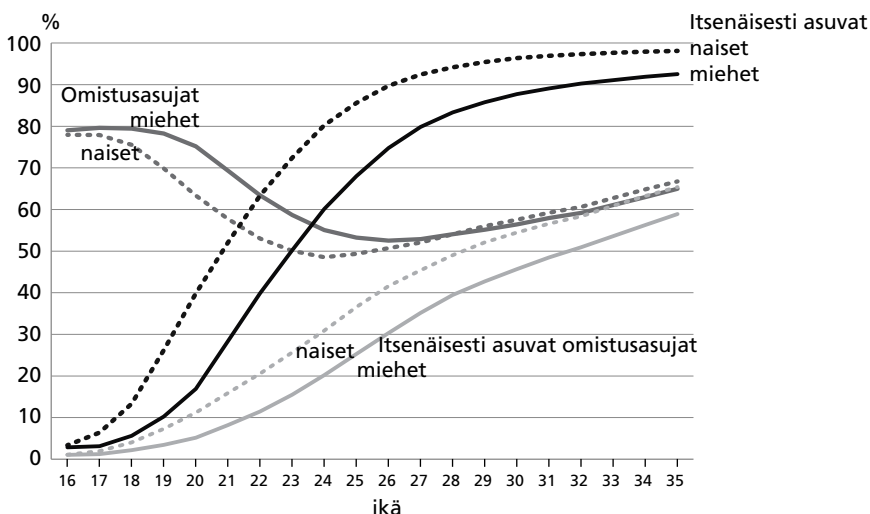
Sekä miehillä että naisilla omistusasujien osuus alkaa laskea noin 17 ikävuoden kohdalla, mutta naisilla lasku on aluksi huomattavasti miehiä jyrkempi (kuvio 1). Kotoa pois muutettaessa siirtyään usein vanhempien omistusasunnoista pääosin vuokra-asuntoihin, joten ero selittyy pitkälti naisten miehiä varhaisemmalla kotoa pois muuttami-

sella. Itsenäinen omistusasuminen lisääntyy naisilla selvästi miehiä nopeammin, ja vasta 30 ikävuoden paikkeilla ero lapsuudenkodista muuttaneiden miesten ja naisten välillä kaventuu, mutta itsenäisesti asuvien omistusasujien osuus pysyy silti naisilla hieman miehiä suurempana.

Omistusasumista selittävät tekijät

Omistusasuminen oli selvästi yleisin asumismuoto 35 vuoden iässä: omistusasujia oli 68, vuokra-asujia 29,5 ja luokkaan muu asunnonhallintamuoto kuuluvia 2,5 prosenttia. Omistusasumisen yleisyyttä eri selittävien muuttujien luokissa on tarkasteltu taulukossa 1. Lapsuudenperheen omistusasujista 72,3 prosenttia asui 35-vuotiaana omistusasunnossa, kun lapsuudessaan vuokralla asuneista selvästi vähäisempi osuus (53 %) oli päätenyt omistusasumiseen. Asunnonhallintamuodon ylisukupolvinen pysyvyys oli myös suurinta omistusasujien ryhmässä. Ainoastaan 27,7 prosenttia lapsuuden omistusasujista asui aikuisiässä vuokralla tai muussa asunnonhallintamuodossa, kun taas lapsuuden vuokra-asujista yli puolella oli aikuisiän asunnonhallintamuotona jokin muu kuin vuokra-asuminen.

Myös lapsuudenperheen lapsiluku oli yhteydessä aikuisiän omistusasumiseen. Yksi- ja kaksilapsisissa perheissä kasvaneet olivat useammin omistusasujia kuin useampilapsisten perheiden lapset. Avioliittoperheissä kasvaneilla aikuisiän omistusasuminen oli myös yleisempää kuin yksinhuol-

Kuvio 1. Omistusasujien, itsenäisesti asuvien omistusasujien sekä lapsuudenkodista muuttaneiden suhteellinen osuus (%) jaksolla 1980–2007 sukupuolen ja iän mukaan.

Taulukko 1. Omistusasukien osuus 35 vuoden iässä sekä omistusasumisen vetosuhteet (OR, 95 % luottamusväli) perhetaustan ja oman sosiaalisen aseman mukaan, vuosina 1962–1972 syntyneet

	% Omistus- asukat, %		Malli 1		Malli 2		Malli 3		Malli 4		Malli 4
			OR	CI 95%	OR	CI 95%	OR	CI 95%	OR	CI 95%	AME
Lapsuuden asunnonhallintaperuste											
Vuokra-asuminen	17,0	53,3	1,00		1,00		1,00		1,00		
Omistusasuminen	72,9	72,3	2,48	2,36-2,60	1,95	1,85-2,05	1,78	1,70-1,86	1,61	1,53-1,70	8,1
Muu hallintamuoto	10,1	61,3	1,46	1,36-1,56	1,18	1,10-1,27	1,19	1,11-1,27	1,09	1,01-1,17	1,5
Lapsuudenperheen perhetyyppi											
Avoliitto	85,5	69,6	1,00		1,00				1,00		
Avoliitto	1,7	58,5	0,50	0,44-0,57	0,67	0,59-0,77			0,83	0,73-0,96	-3,0
Yksinhuoltaja	12,8	58,2	0,57	0,54-0,61	0,83	0,78-0,88			0,94	0,88-0,99	-1,1
Lapsuudenperheen lapsiluku											
4 lasta tai enemmän	12,2	64,7	1,00		1,00				1,00		
3 lasta	23,0	66,3	1,23	1,15-1,31	1,11	1,03-1,19			1,06	0,99-1,13	0,8
2 lasta	42,5	69,1	1,50	1,41-1,59	1,25	1,18-1,34			1,17	1,10-1,25	2,6
1 lapsi	22,4	69,4	1,53	1,43-1,66	1,27	1,18-1,37			1,22	1,14-1,31	3,3
Lapsuudenperheen sosioekonominen asema											
Työntekijä	44,3	65,5	1,00		1,00				1,00		
Ylempi toimihenkilö	14,2	70,6	1,85	1,74-1,96	1,35	1,26-1,44			1,11	1,04-1,18	1,7
Alempi toimihenkilö	21,5	67,1	1,27	1,21-1,33	1,66	1,11-1,23			1,03	0,98-1,08	0,5
Maatalousyrittäjä	10,0	78,1	1,84	1,71-1,98	1,78	1,64-1,93			1,25	1,16-1,35	3,6
Muu yrittäjä	6,2	71,8	1,42	1,31-1,54	1,24	1,14-1,35			1,11	1,02-1,20	1,7
Muu/tuntematon	3,8	58,8	0,69	0,62-0,76	0,92	0,84-1,02			0,92	0,84-1,02	-0,1
Lapsuudenperheen tulot											
Alin viidennes	20,0	64,8	1,00		1,00				1,00		
Toinen	20,0	66,2	1,19	1,13-1,27	1,22	1,15-1,30			1,06	1,00-1,13	1,0
Kolmas	20,0	67,5	1,36	1,28-1,44	1,34	1,26-1,43			1,13	1,06-1,20	2,0
Neljäs	20,0	69,7	1,71	1,61-1,81	1,55	1,45-1,66			1,22	1,14-1,31	3,3
Ylin viidennes	20,0	71,7	2,40	2,25-2,55	1,91	1,77-2,06			1,38	1,28-1,49	5,3
Perhetyyppi											
Yksinasuva	16,1	40,7	1,00				1,00		1,00		
Naimisissa, ei lapsia	5,2	71,8	4,30	3,93-4,69			2,43	2,22-2,66	2,43	2,22-2,66	18,4
Naimisissa, lapsia	47,9	83,1	7,86	7,46-8,29			6,20	5,88-6,53	6,14	5,82-6,47	34,0
Avopari, ei lapsia	8,1	59,5	2,32	2,16-2,49			1,50	1,40-1,62	1,51	1,41-1,63	8,8
Avopari, lapsia	14,1	69,7	3,38	3,18-3,60			3,23	3,04-3,44	3,26	3,06-3,47	23,9
Yksinhuoltaja	6,4	36,0	0,72	0,66-0,78			1,26	1,16-1,37	1,26	1,16-1,37	4,9
Kimppa-asuminen	2,2	43,2	1,17	1,04-1,31			1,19	1,06-1,34	1,23	1,10-1,39	4,4
Sosioekonominen asema											
Työntekijä	26,7	67,0	1,00				1,00		1,00		
Ylempi toimihenkilö	19,1	76,0	2,29	2,16-2,42			1,23	1,06-1,34	1,14	1,07-1,21	2,2
Alempi toimihenkilö	30,2	72,3	1,58	1,51-1,67			1,18	1,12-1,24	1,14	1,08-1,20	2,2
Maatalousyrittäjä	2,3	96,4	10,07	7,69-13,19			7,80	5,96-10,21	7,14	5,45-9,37	23,7
Muu yrittäjä	5,3	76,8	1,80	1,64-1,97			1,56	1,42-1,71	1,50	1,37-1,64	6,5
Opiskelija	3,4	51,1	0,52	0,47-0,58			0,71	0,64-0,79	0,68	0,61-0,75	-6,8
Muu/tuntematon	12,9	43,9	0,33	0,31-0,35			0,70	0,66-0,75	0,69	0,65-0,74	-6,6
Kotitalouden tulot											
Alin viidennes	20,0	47,3	1,00				1,00		1,00		
Toinen	20,0	70,3	3,20	3,02-3,38			1,90	1,79-2,01	1,87	1,76-1,98	11,7
Kolmas	20,0	72,3	4,06	3,83-4,31			2,41	2,27-2,56	2,36	2,22-2,51	15,8
Neljäs	20,0	74,0	5,22	4,91-5,53			3,23	3,02-3,44	3,13	2,93-3,34	20,3
Ylin viidennes	20,0	76,1	7,80	7,33-8,31			5,06	4,71-5,43	4,80	4,48-5,16	26,6
Syntymävuosi											
1962–1964	29,9	66,5			1,00		1,00		1,00		
1965–1967	29,0	66,1	0,98	0,94-1,03	0,97	0,95-1,04	1,00	0,95-1,05	0,99	0,95-1,04	0,0
1968–1970	26,1	68,7	1,13	1,08-1,19	1,13	1,14-1,26	1,20	1,14-1,26	1,19	1,14-1,26	2,9
1971–1972	15,0	73,4	1,55	1,46-1,65	1,46	1,45-1,64	1,54	1,45-1,64	1,54	1,45-1,64	6,8

Malli 1: Kukin selittävä muuttuja erikseen taustamuuttujien (syntymävuosi, kuntaryhmä, sukupuoli, kieli) kanssa

Malli 2: Kaikki lapsuudenajan muuttajat sekä taustamuuttajat

Malli 3: Kaikki aikuisiän muuttajat, lapsuuden asunnonhallintaperuste sekä taustamuuttajat

Malli 4: Kaikki muuttajat mukana

Malli 4 AME (keskimääräinen marginaaliefekti): erotus vertailuryhmään omistusasumisen todennäköisyydessä, prosenttiyksikköä

taja- ja avioliittoperheiden lapsilla. Eroa omistusasujien osuudessa avioliittoperheiden ja muiden ryhmien välillä oli yli 10 prosenttiyksikköä. Erot omistusasumisen osuuksissa olivat vielä voimakkaampia aikuisiän perhetyypin mukaan. Aikuisiässä ero omistusasumisen yleisyydessä oli suurin yhden vanhemman perheiden (36 %) ja avioliitto-lapsiperheiden (83 %) välillä. Yksin asuvilla omistusasujien osuus jäi niin ikään matalaksi (41 %). Avioliitoissa omistusasujien osuus oli avioliittoja pienempi, mutta sekä avio- että avioliitoissa lapset nostivat omistusasumisen todennäköisyyttä selvästi.

Aikuisiän omistusasumisen yleisyys vaihteli myös lapsuudenperheen sosioekonomisen aseman mukaan: maatalousyrittäjien, muiden yrittäjien ja ylempien toimihenkilöiden lapset olivat päätyneet muita useammin omistusasujiksi. Henkilöiden oman sosioekonomisen aseman yhteydet omistusasumiseen olivat vastaavia, joskin ryhmien väliset erot olivat suurempia. Myös ylemissä tuloluokissa omistusasujia oli selvästi enemmän kuin alemmissä luokissa. Etenkin alin tuloviidenes poikkiesi muista tuloluokista vähäisellä omistusasujien osuudella (47 %). Lapsuudenperheen tulot eivät sen sijaan olleet yhtä voimakkaasti yhteydessä aikuisiän omistusasumiseen.

Omistusasumisen osuus suhteessa muihin asunonhallintamuotoihin on lisääntynyt nuoremmissa kohorteissa. Selvimmin muista erottui nuorin, vuosina 1971–1972 syntyneiden kohortti, joista 73 prosenttia oli päätyneet omistusasujiksi 35 vuoden iässä. Maaseudulla omistusasuminen oli yleisempää kuin rakenteeltaan kaupunkimaisissa kunnissa (81 vs. 63 %), ja taajaan asutuissa kunnissa omistusasumisen osuus oli lähempänä maaseutua kuin kaupunkia (ei esitetty). Tarkemmassa maakuntajaottelussa (ei esitetty) pääkaupunki-seutu poikkiesi selvästi muusta Suomesta pienemmällä omistusasujien osuudella. Kieliryhmittäisessä tarkastelussa havaittiin, että omistusasuminen oli myös yleisempää ruotsinkielisten keskuudessa kuin suomea äidinkielenään puhuvilla (74 vs. 67 %) (ei esitetty).

Perhetaustan sekä aikuisiän sosioekonomisen aseman ja perhetilanteen yhteys omistusasumisen ylisukupolvisuuteen

Taustamuuttujien (sukupuoli, maakunta, kuntaryhmä, kohortti, kieli) vakioimisen jälkeen lapsuuden omistusasujien vetosuhde aikuisiän omistusasumiseen oli edelleen yli kaksinkertainen (OR

= 2,48) lapsuuden vuokra-asujiin nähden (taulukko 1, malli 1). Lapsuudessaan esimerkiksi vanhempien työsuhteasunnossa (muu hallintamuoto) asuneiden vetosuhde oli niin ikään vuokralla asuneita korkeampi (OR 1,46). Kaikkiaan taustamuuttujien vaikutus lapsuuden asumismuodon ja aikuisiän omistusasumisen yhteyteen jäi vähäiseksi. Kun taustamuuttujien lisäksi vakioitiin kaikki lapsuudenperheeseen liittyvät tekijät, laski lapsuuden omistusasujien vetosuhde selvemmin alas päin (OR = 1,95). Vastaavasti kaikki aikuisiän tekijät huomioituna lapsuuden omistusasujien vetosuhde aikuisiän omistusasumiseen oli 1,78-kertainen verrattuna lapsuudessa vuokralla asuneisiin. Viimeisessä, kaikki selittävät muuttujat sisältävässä mallissa (malli 4) lapsuuden omistusasujien vetosuhde laski vielä hieman, mutta säilyi kuitenkin 1,61-kertaisena lapsuuden vuokra-asujiin verrattuna. Vakioidusta mallista laskettu keskimääräinen marginaaliefekti, eli erotus omistusasumisen todennäköisyydessä, oli lapsuuden omistusasujilla edelleen 8 prosenttiyksikköä vuokralla asuneita korkeampi (taulukko 1, malli 4, AME). Lapsuudenperheen omistusasuminen oli siis selvästi yhteydessä aikuisiän omistusasumiseen kaikkien muiden muuttujien huomioimisen jälkeenkin.

Avioliitto-perhetaustan eroa muihin lapsuuden perhetyyppeihin selittivät osin muut lapsuusajan tekijät ja osin aikuisiän tekijät, mutta ero yhden vanhemman ja avioliittoperheiden lapsiin säilyi kaikki muuttujat sisältävässä mallissa silti tilastollisesti merkitsevänä. Lapsuudenperheen lapsiluvun merkitys ei sen sijaan juuri muuttunut muiden lapsuusajan tai aikuisiän tekijöiden vakioinnin myötä, vaan pienempien perheiden lapsilla omistusasuminen oli johdonmukaisesti monilapsisten perheiden lapsia yleisempää. Lapsuudenperheen sosioekonomisen aseman yhteydet aikuisiän omistusasumiseen heikentyivät vakioitaessa muut lapsuusajan tekijät ja aikuisiän tekijöiden vakioimisen myötä muiden ryhmien ero työntekijöihin kaventui edelleen. Maatalousyrittäjä-perhetaustan yhteys omistusasumiseen säilyi kuitenkin selkeänä. Lapsuudenperheen tulojen yhteys aikuisiän omistusasumiseen oli sitä voimakkaampi, mitä korkeammasta tuloluokasta oli kyse. Kaikkien vakiointien jälkeen yhteydet heikentyivät, mutta lapsuudenkodin tulojen ja aikuisiän omistusasumisen välillä säilyi selkeä asteittainen yhteys.

Aikuisiän muuttujista perhetyypin ja omistusasumisen välillä oli selvä yhteys myös muiden muuttujien vakioimisen jälkeen. Kun kaikkien

muuttujien vaikutukset otettiin huomioon (malli 4), oli avioparin, jolla on lapsia, vetosuhte yli kuusinkertainen (OR 6,14) verrattuna yksin asuviin. Vaikka omistusasuminen oli yleisempää aviokuin avoliitoissa, vakiointien jälkeen avoliitto-lapsiperheellä oli selvästi suurempi vetosuhte omistusasumiseen kuin lapsettomalla avioparilla. Lapsiperheillä omistusasuminen oli siis itsessään yleistä, ja toisin kuin lapsettomilla pareilla, ero yksin asuviin verrattuna näytti selittyvän vähemmässä määrin sosioekonomisilla tekijöillä.

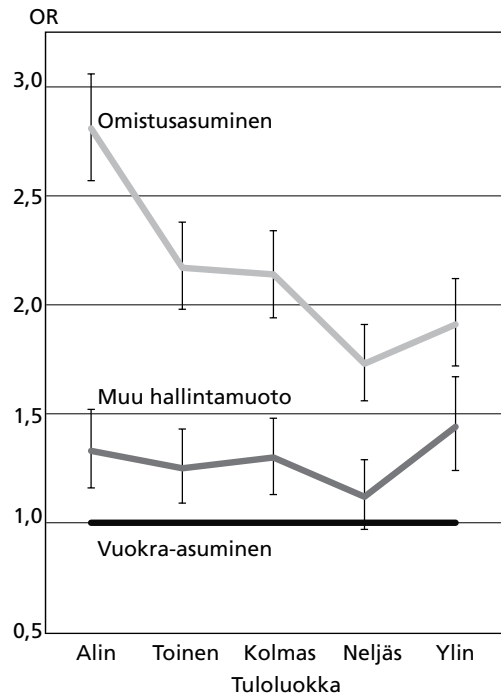
Yksinhuoltajien vähäisempi omistusasuminen selittyi muiden aikuisiän tekijöiden vakioimisella (malli 3), mikä liittyi erityisesti yksinhuoltajien pienempiin tuloihin (ei esitetty). Sukupuolittaisessa tarkastelussa (ei esitetty) havaittiin, että miehillä yksinhuoltajien vetosuhte yksin asuviin verrattuna oli vakiointien jälkeen vielä huomattavasti suurempi kuin naisilla (OR 2,20 vs. 1,29). Muutoin sukupuolierot olivat pieniä.

Alin tuloviidenes erottui kaikissa malleissa selvästi muista luokista, joskin erot aivan ylintä tuloluokkaa lukuun ottamatta hieman kaventuivatkin vakiointien jälkeen. Kaikkien muuttujien ollessa vakioituna oli ylimmän tuloviideneksen vetosuhte edelleen lähes viisinkertainen (OR = 4,80) verrattuna alimpaan tuloviidenekseen.

KHB-menetelmään perustuvan arvion mukaan lähes puolet (48 %) lapsuuden asunnonhallintamuodon yhteydestä myöhempään omistusasumiseen välittyi muiden sosioekonomisten ja perhetilanteeseen liittyvien tekijöiden kautta (lapsuudenajan tekijät 12 %; aikuisiän tekijät 36 %). Etenkin aikuisiän perhetyyppi (avioliitto ja lapsia) ja korkeat tulot olivat tärkeitä välittäviä tekijöitä, joiden kautta lapsuuden omistusasujat päätyivät omistusasujiksi.

Interaktiot

Aikuisiän tulojen ja lapsuuden asunnonhallintamuodon yhdysvaikutusta omistusasumiseen tarkasteltiin muodostamalla malli, jossa vertailuluokaksi asetettiin alimpaan tuloviidenekseen kuuluvat, lapsuudessaan vuokra-asunnossa asuneet ($p < 0,001$). Kuviossa 2 on esitetty lapsuuden asunnonhallintamuotojen yhteys aikuisiän omistusasumiseen kussakin tuloluokassa. Lapsuuden omistusasumisen yhteys aikuisiän omistusasumiseen oli sitä voimakkaampi, mitä alemmasta aikuisiän tuloluokasta oli kyse: ylimpään tuloviidenekseen kuuluvien lapsuudessaan omistusasunnossa asuneiden vetosuhte oli hieman alle kaksinkertainen

Kuvio 2. Omistusasumisen vetosuhteet (OR, 95 % luottamusvälit) tuloluokan ja lapsuuden asunnonhallintaperusteiden mukaan.

verrattuna samaan tuloviidenekseen kuuluviin mutta lapsuudessaan vuokralla asuneisiin. Alimpaan tuloviidenekseen kuuluville vastaava vetosuhte oli kolminkertainen (kuvio 2).

Lapsuuden asunnonhallintamuodon yhdysvaikutukset koulutuksen ($p < 0,001$) ja aikuisiän sosioekonomisen aseman ($p < 0,001$) kanssa olivat pääpiirteittäin samanlaisia kuin tuloluokilla (ei esitetty, ks. Haartti 2014). Sosioekonomisista ryhmistä erottuivat erityisesti maatalousyrittäjät sekä työntekijät ja sosioekonomiselta ryhmältään tuntemattomat, joille lapsuuden asunnonhallintamuoto oli muita ryhmiä merkityksellisempi.

Eri kohorttien tarkastelu osoitti, että lapsuuden omistusasumisen merkitys aikuisiän omistusasumiselle näyttää muuttuneen ajassa ($p < 0,001$). Lapsuudessaan omistusasunnossa asuneilla, vuosina 1971–1972 syntyneillä oli noin 2,5-kertainen vetosuhte asua aikuisena omistusasunnossa verrattuna vuokralla asuneisiin; vuosina 1962–1964 syntyneillä vastaava vetosuhte oli kaksinkertainen (kuvio 3). Mitä nuoremasta kohortista oli kyse, sitä suurempi oli suhteellinen ero lapsuuden vuokra-asujien ja lapsuuden omistusasujien välillä.

Lapsuuden asunnonhallintamuodon ja perhe-taustaan liittyvien tekijöiden (lapsuuden perhe-

tyyppi, lapsuudenperheen lapsiluku, lapsuudenperheen sosioekonominen asema ja tulot) tai aikuisiän perhetyypin väliltä ei löytynyt tilastollisesti merkitseviä interaktioita.

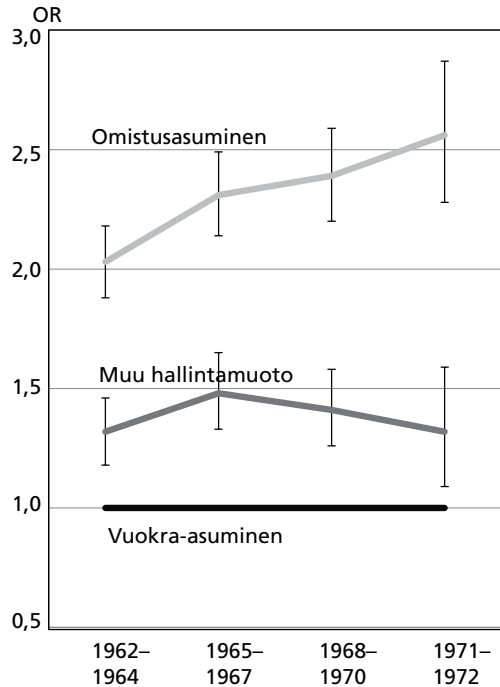
Pohdinta

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin omistusasumista ja sen ylisukupolvisuutta määrittäviä tekijöitä Suomessa. Aihetta on Suomessa tutkittu erittäin vähän, joten tulokset tarjoavat uutta tietoa suomalaisen ylisukupolvisuustutkimukseen. Tulosten perusteella voidaan todeta, että 1) Suomessa omistusasuminen näyttää ainakin osittain peittyvän sukupolvelta toiselle, 2) aikuisiän sosiaalinen asema ja perhetilanne olivat voimakkaasti yhteydessä omistusasumiseen, mutta omistusasumisen ylisukupolvisuus oli kuitenkin osin riippumatonta muista tekijöistä, ja 3) omistusasumisen ylisukupolvisuus oli muita voimakkaampaa alimmissa tuloryhmissä sekä myöhemmin syntyneillä kohorteilla.

Yhteiskuntaluokan periytymistä Suomessa käsittelevän tutkimuksen mukaan (Sirniö & al. 2011) sosiaalinen liikkuvuus sukupolvien välillä on Suomessa lisääntynyt jonkin verran, kun siirytään vuonna 1956 syntyneistä vuonna 1977 syntyneisiin. Tässä tutkimuksessa tarkastelu kohdistui vain osittain samoihin syntymäkohortteihin, mutta omistusasumisen ylisukupolvisuus lisääntyi 1960-luvulla syntyneistä kohorteista 1970-luvun alussa syntyneisiin. Toisaalta samaan aikaan omistusasuminen itsessään yleistyi, joten entistä useammat saavuttivat asumistavoitteensa. Vanhempien omistusasuminen on myös ulkomaisissa tutkimuksissa (Ruotsi, Yhdysvallat, Alankomaat) noussut merkittäväksi perhetaustatekijäksi nuorten aikuisten omistusasumiseen päättymisen kannalta (Enström Öst 2012; Boehm & Schlottmann 1999; Mulder & Smits 1999). Myös tuoreessa suomalaisessa tutkimuksessa (Karhula 2015) perhetaustan nähtiin selittävän osan myöhemmästä omistusasumisesta.

Parisuhde ja lapset lisäävät omistusasumista

Puolison kanssa asuminen ja lapset nousivat tutkimuksessa merkittäviksi omistusasumiseen yhteydessä oleviksi tekijöiksi, kun taas yksin asuminen, kimppu-asuminen ja yksinhuoltajuus yhdistyivät vähäisempään omistusasumiseen. Tulokset noudattelevat pääpiirteittäin myös muualla teh-

Kuvio 3. Omistusasumisen vetosuhteet (OR, 95 % luottamusvälit) syntymäkohortin ja lapsuuden asunnonhallintaperusteiden mukaan.

tyjen tutkimusten löydöksiä. Esimerkiksi suomalaisten asumistavoitteita käsittelevän tutkimuksen mukaan (Juntto 2007) 25–35-vuotiaista perheellistymisiässä olevista omistusasuntoon halusi 94 ja lapsiperheistä jopa 99 prosenttia. Yksin asuvilla ja yksinhuoltajilla omistusasumisen tavoittelemisen oli selvästi kahden vanhemman lapsiperheitä pienempää. Suomessa Finanssialan Keskusliiton selvityksen (FK 2013) mukaan myös asuntolainojen ottaminen liittyy selvästi yhteen muuttamiseen ja perheen perustamiseen. Paikalleen asettumisen johdosta perheet ovat usein valmiita tekemään omistusasumisen vaatimia pidempiaikaisia sitoutumisia (Helderman & Mulder 2007). Yksin asuviin ja yhden tulonsaajan perheisiin verrattuna useamman hengen taloudet hyötyvät niin ikään taloudellisten resurssiensa yhdistämisestä sekä mittakaavaeduista kulutuksessa (Mulder & Smits 1999; Kauppinen 2013).

Yksinhuoltajien vähäisempi omistusasuminen liittyy todennäköisesti keskimääräistä pienempään tulotasoon, sillä tulojen vakiointi kaventasi eroja selvästi. Myös yksinhuoltaja-perhetausta osoittautui tutkimuksessa omistusasumista rajoittavaksi tekijäksi, ja tämä ero selittyi vain osittain aikuisiän sosioekonomisilla tekijöillä ja perheti-

lanteella. Yksinhuoltajaperheissä kasvaneiden vähäisempi omistusasuminen saattaaakin liittyä sekä varallisuuteen että kulttuurisiin tekijöihin, mikä voi osaltaan edesauttaa vähäisen omistusasumisen ylisukupolvista jatkuvuutta.

Aikuisiän sosioekonominen asema vahvasti kytköksissä omistusasumiseen

Tutkimuksen tulokset tukivat aiempien tutkimusten johtopäätöksiä siitä, että yksilön näkökulmasta asunnonhallintamuodon valintaa ohjaavat voimakkaasti taloudelliset tekijät: tulot, varallisuus sekä ero vuokralla asumisen ja omistusasumisen kustannuksissa (Haurin & al. 1994; Bourassa 1996; Ermisch & Di Salvo 1997; Feijten & Mulder 2002; Juntto 2007). Korkeiden tulojen ja omistusasumisen välillä havaittu yhteys on linjassa aikaisemman tutkimustiedon kanssa (esim. Haurin & al. 1994; Bourassa 1996; Blaauboer 2009; Boehm & Schlottmann 2009; Helderma & Mulder 2007), jonka mukaan korkeatuloiset ja paremmin toimeentulevat henkilöt ovat todennäköisimmin omistusasujia. Tässä tutkimuksessa alin tuloviidennes erottui muista tuloluokista siinä, että omistusasuminen oli huomattavasti harvinaisempaa. Omistusasuminen ei siis ole Suomessa erityisesti varakkaan väestöosan asumismuoto vaan jakautuu melko tasaisesti eri tuloluokkien kesken – lukuun ottamatta pienituloisinta viidennestä. Erossa saattaa olla kyse myös kulttuurisista tekijöistä, sillä alimmissa tuloryhmissä vuokra-asuminen on useammin tavoite-asunnonhallintamuotona kuin keski- ja korkeatuloisten ryhmissä (Juntto 2007).

Alimpaan tuloviidennekseen kuuluvista kotitalouksista kuitenkin noin 70 prosenttia haluaisi asua omistusasunnossa (mt.). Pienituloisista kotitalouksista suuri osa ei kykene täyttämään asumistoiveitaan. Omistusasuminen voi tarjota pienituloisille mahdollisuuden varallisuuden kerryttämiseen ja siten vähentää yleisesti taloudellista eriarvoisuutta yhteiskunnassa (Boehm & Schlottmann 2004; Harkness & Newman 2003). Osa pienituloisista ei kuitenkaan pääse kartuttamaan asumisvarallisuuttaan ja näin tukemaan lastensa omistusasumista. Suomessa omistusasumisen kustannukset eivät useinkaan ylitä vuokralla asumisen kustannuksia, mutta omistusasumiseen kiinni pääseminen vaatii aluksi huomattavia taloudellisia resursseja ja toimeentulon vakautta. Kaikista pienituloisimmilla työttömyys saattaa selittää suuren osan vähäisestä omistusasumisesta. Tässä tutki-

muksessa pienituloisimpaan viidennekseen kuuluvista jopa 55 prosenttia oli eri tavoin työelämän ulkopuolella, ja heille asuntolainan saaminen voi olla mahdotonta.

Vanhempien taloudellinen tuki saattaa merkitä omistusasumisessa hyvinkin paljon etenkin nuorille, joille ei ole vielä kertynyt omaa omaisuutta. Nuoret aikuiset saattavat esimerkiksi saada asuntolainansa vakuuksia vanhempiensa omistamasta asunnosta, jolloin vanhempien omistusasumisesta tulee merkittävä tekijä omistusasumisen ylisukupolvisessa siirtymisessä. Rahalaitosten myöntämät lainat ja niiden enimmäismäärät ovat aina suhteutettu lainanhakijoiden tuloihin ja maksukykyyn (Juntto 2007), joten pienituloisille tarpeeksi suuren lainan saaminen voi olla mahdotonta ilman ulkopuolista taloudellista apua. Vanhempien taloudellinen apu voi olla erityisen merkittävä tekijä muutettaessa kalliille paikkakunnille tai aikoina, jolloin asuntolainojen saaminen on hankalampaa. Se, että lapsuuden omistusasumisella on suurempi merkitys alempiin sosiaaliryhmiin kuuluvien omistusasumiselle, voikin selittyä sillä, että korkeammassa sosiaalisessa asemassa olevat ovat usein taloudellisesti paremmin toimeentulevia ja siten vähemmän riippuvaisia vanhempiensa avusta.

Omistusasumisen ylisukupolvisuuteen saattaa vaikuttaa myös se, että omistusasunnossa lapsuutensa viettäneet osaavat arvostaa asumismuodon hyviä puolia paremmin kuin vuokra-asunnoissa lapsuutensa viettäneet (Boehm & Schlottmann 1999). Saattaa siis olla, että Suomessa lapsuuden omistusasujat myös pyrkivät omaan omistusasumiseen lujemmin kuin vuokra-asunnoissa asuneet.

Omistusasuminen on lisääntynyt ja sen ylisukupolvisuus vahvistunut

Nuoremmilla kohorteilla omistusasuminen oli selvästi yleisempää kuin vanhemmilla. Ero saattaa osittain johtua 1990-luvun lamasta, jota seurannut asuntomarkkinoiden romahdus ja korkea työttömyys jatkuivat ainakin 1990-luvun jälkipuoliskolle asti. Laskusuhdanteen aiheuttamien ongelmien vuoksi vanhemmat kohortit ovat ehkä kohdanneet suurempia vaikeuksia omistusasumiseen siirtymisessä kuin nuoremmat. Uusien ikäluokkien siirtyminen yhä aikaisemmin omistusasumiseen liittyy varmasti myös rahoitusmarkkinoiden muutoksiin ja lainan saatavuuden paranemiseen. Aikaisemmin asuntolainan saamiseksi jouduttiin alkuun säästämään vuosia. Nykyisin käsirahan merkitys lainan saamisessa on pienem-

pi ja omistusasunnot rahoitetaan pääasiallisesti lainarahalla (Hyytinen & al. 2006). Suomen asuntolainajärjestelmä siirtyi alhaisen korkotason mahdollistamana eurooppalaistyyliisiin pitkiin asuntolainoihin vasta 2000-luvulla (Juntto 2007). Tämä on varmasti osaltaan vaikuttanut siihen, että tutkimuksessa omistusasuminen oli yleisintä nuorimmissa ikäluokissa (1971–1972 syntyneillä).

Omistusasumisen ylisukupolvisuus näytti hieman vahvistuvan, kun siirryttiin vuonna 1962 syntyneiden kohortista vuonna 1972 syntyneiden kohorttiin. Lapsuudenperheen omistusasumisen merkitys aikuisiän omistusasumiselle lisääntyi sitä mukaa, kun omistusasumisen suhteellinen määräkin lisääntyi. Ruotsalaisessa tutkimuksessa (Enström Öst 2012) vanhempien omistusasumisen havaittiin myös olevan nuoremmille (1974 syntyneet) kohorteille merkityksellisempää kuin vanhemmille kohorteille (1954 syntyneet). Tämän tulkittiin johtuvan siitä, että perhetaustan merkitys omistusasumiselle kasvaa aikoina, jolloin omistusasuntomarkkinoille pääsy on hankalaa. Tutkimustuloksia on ongelmallista verrata suoraan, sillä Ruotsin omistusasuntojärjestelmä ja -markkinat poikkeavat selvästi Suomesta. Suomessa olosuhteet asuntomarkkinoille pääsemisessä ovat kuitenkin parantuneet tai olleet vähintäänkin yhtä hyviä nuorempaan ikäluokkaan siirtyessä, joten selitystä täytyy etsiä muualta.

Kiihtyvän kaupungistumisen ja taloudellisen taantuman aikoina omistusasuminen voidaan nähdä myös ihmisten hyvinvointia rajoittavana tekijänä; asunnon omistaminen tyhjenevällä maaseudulla saattaa sitoa ihmisiä paikoilleen ja siten estää heitä muuttamasta työn perässä kasvukeskuksiin. Suomessa esimerkiksi Jani-Petri Laamanen (2013) on havainnut yhteyden omistusasumisen ja lisääntyneen työttömyyden välillä. Tulevaisuudessa rakennemuutoksilla voi olla yhä suurempi vaikutus omistusasumisen ylisukupolvisuuteen ja asuntovarallisuuden uudelleenjakautumiseen. Myös omistusasumisen haluttavuus ja taloudellinen kannattavuus saattavat vaihdella huomattavasti etenkin syrjäseutujen ja kasvukeskusten välillä. Vaikka omistusasumisella on havaittu lukuisia positiivisia yhteyksiä esimerkiksi talouteen, terveydentilaan (Laaksonen & al. 2008; 2009) ja lasten koulumenestykseen (Aaronson 2000), sen yhteys asumismukavuuteen, hyvinvointiin ja taloudelliseen turvaan ei ole kuitenkaan itsestäänselvyys (Filandri & Olagnero 2014). Jatkossa olisi erityisen kiinnostavaa selvittää tarkemmin omis-

tusasumisen ylisukupolvisuuden alueellista vaihtelua. Nyt käytettävissämme olleella aineistolla pystyttiin vakioimaan kunnan kaupungistuneisuuden astetta ja maantieteellistä sijaintia maakuntatasolla, mutta esimerkiksi paikallisen asuntomarkkinatilanteen tarkempi huomiointi saattaisi tuoda johdopäätöksiin uusia nyansseja.

Lopuksi

Tutkimuksen tulokset viittaavat siihen, että omistusasuminen periytyy vanhemmilta lapsille. Lapsuuden omistusasujilla oli huomattavasti suurempi todennäköisyys asua 35 vuoden iässä omistusasunnossa kuin lapsuudessaan vuokralla asuneilla. Omistusasumisen ylisukupolvisuus näytti myös hieman vahvistuneen seuranta-aikana. Kaikkein voimakkaimmin omistusasumiseen olivat yhteydessä korkea tulotaso sekä perheellisyys, mutta mitä alemmasta tuloryhmästä oli kyse, sitä suurempi merkitys lapsuuden omistusasumisella oli aikuisiän omistusasumiselle.

Suosituimpana asunnonhallintamuotona ja suurimpana yksittäisenä varallisuus- ja säästämismuotona omistusasumisella on merkittävä rooli suomalaisessa yhteiskunnassa. Omistusasuminen ei ole ylisukupolvisesti sulkeutunutta, vaan myös muista asunnonhallintamuodoista päädytään omistusasumiseen, vaikkakaan ei samassa määrin kuin lapsuuden omistusasujista. Omistusasumisen kannalta heikoimmassa asemassa olivat lapsuudessaan vuokralla asuneet alimpiin tuloryhmiin kuuluvat ja ilman puolisoa asuvat. Heille omistusasunnon hankkiminen ja sitä kautta varallisuuden kartuttaminen näyttäisi olevan erityisen vaikeaa. Tuoreessa tutkimuksessaan Mika Kortelainen ja Tuukka Saarimaa (2015) havaitsivat, että asuinalueen omistusasuntovaltaisuus ei itsessään tuota myönteisiä taloudellista ulkoisvaikutusta kiinteistöjen arvonnousun muodossa. Omistusasuminen ei siis välttämättä tee asuinalueesta laadukkaampaa ja haluttavampaa. Voidaan kysyä, onko omistusasumisen yhteiskunnallinen tukeminen verojärjestelmän kautta perusteltua, jos ei voida osoittaa, että omistusasumisella on erityisiä myönteisiä ulkoisvaikutuksia vaan tuki hyödyttää epätasaisesti eri väestöryhmiä ja ylläpitää mahdollisesti samalla asumisen eriarvoisuutta sukupolvelta toiselle.

KIRJALLISUUS

- Aaronson, Daniel: A note on the benefits of homeownership. *Journal of Urban Economics* 47 (2000):3, 356–369.
- Andersen, Hans Skifter: Motives for Tenure Choice during the Life Cycle: The Importance of Non-Economic Factors and Other Housing Preferences. *Housing, Theory and Society* 28 (2011):2, 183–207.
- Aratani, Yumiko: Socio-demographic Variations of Homeowners and Differential Effects of Parental Homeownership on Offspring's Housing Tenure. *Housing Studies*, 26 (2011):5, 723–746.
- Blaauboer, Marjolein: Family Background, Individual Resources and the Homeownership of Couples and Singles. *Housing Studies*, 25 (2010):4, 441–461.
- Boehm, Thomas P. & Schlottmann, Alan M: Does Home Ownership by Parents Have an Economic Impact on Their Children. *Journal of Housing Economics* (1999):8, 217–232.
- Bourassa, Steven C.: Measuring the Affordability of Home-ownership. *Urban Studies* (Routledge) 33 (1996):10, 1867–1878.
- Clark, William & Onaka, Jun: Life Cycle and Housing Adjustment as Explanations of Residential Mobility. *Urban Studies* 20 (1983):1, 47–57.
- Eerola, Essi & Lyytikäinen, Teemu & Saarimaa, Tuukka: Asumisen verotus. Katsaus taloustieteelliseen kirjallisuuteen. VATT Muistiot 38. Helsinki: VATT, 2014.
- Enström Öst, Cecilia: Parental Wealth and First-time Homeownership: A Cohort Study of Family Background and Young Adults' Housing Situation in Sweden. *Urban Studies* 49 (2012):10, 2137–2152.
- Ermisch, John & Di Salvo, Pamela: The Economic Determinants of Young People's Household Formation. *Economica*, 64 (1997): 627–644.
- Erola, Jani (2010): Kohorttien väliset liikkuvuuserot. Haaste suomalaisen yhteiskunnan avoimuudelle. *Yhteiskuntapolitiikka* 75 (2010):3, 318–323.
- Feijten, Petek & Mulder, Clara: The Timing of Household Events and Housing Events in the Netherlands: A Longitudinal Perspective. *Housing Studies* 17 (2002):5, 773–792.
- Filandri, Marianna & Olagnero, Manuela: Housing Inequality and Social Class in Europe, *Housing Studies* 29 (2014):7, 977–993.
- FK: Säästäminen, luotonkäyttö ja maksutavat. *Finanssialan Keskusliitto, Tekstiraportti*, 2013.
- Haarti, Julius: Perhetaustan ja oman sosiaalisen aseman vaikutus nuorten aikuisten omistusasumiseen. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston sosiaalitieteiden laitos, Helsinki 2014.
- Hasu, Eija: Asumisen päätöksiä – järjellä vai tunteella. S. 59–90: Teoksessa Anneli Juntto (toim.): Asumisen unelmat ja arki. Helsinki: Gaudeamus, 2010.
- Harkness, Joseph & Newman, Sandra: Differential effects of homeownership on children from higher- and lower-income families. *Journal of Housing Research* 14 (2003):1, 1–20.
- Haurin, Donald & Hendershott, Patric & Kim, Dongwook: Housing Decisions of American Youth. *Journal of Urban Economics* 35 (1994):1, 28–45.
- Helderman, Amanda & Mulder, Clara: Intergenerational Transmission of Homeownership: The Roles of Gifts and Continuities in Housing Market Characteristics. *Urban Studies* 44 (2007):2, 231–247.
- Henretta, John: Parental Status and Child's Home Ownership. *American Sociological Review* 49 (1984):1, 131–140.
- Hyytinen, Ari & Johansson, Edvard & Määttä, Niku: Omistusasunnon ja asuntolainan rooli kodin taloudessa. *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 102 (2006):1, 48–66.
- Juntto, Anneli: Suomalaisten asumistoiveet ja mahdollisuudet. Helsinki: Tilastokeskus, 2007.
- Karhula, Aleks: Comparing Overall Effects of Family Background on Homeownership During Early Life Course. *Housing Studies* (2015): 4, 1–18.
- Karlson, Kristian Bent & Holm, Anders & Breen, Richard: Comparing Regression Coefficients Between Same-sample Nested Models Using Logit and Probit A New Method. *Sociological Methodology* 42 (2012):1, 286–313.
- Kauppinen, Timo & Martelin, Tuija & Hannikainen-Ingman, Katri & Virtala, Esa: Yksin asuvien hyvinvointi. Mitä tällä hetkellä tiedetään? Työpapereita 27/2014. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuslaitos, 2014.
- Kohler, Ulrich & Karlson, Kristian Bent & Holm, Anders: Comparing coefficients of nested nonlinear probability models. *The Stata Journal* 11 (2011):3, 420–438.
- Kortelainen, Mika & Saarimaa, Tuukka: Do Urban Neighborhoods Benefit from Homeowners? Evidence from Housing Prices. *The Scandinavian Journal of Economics* 117 (2015):1, 28–56.
- Laaksonen, Mikko & Martikainen, Pekka & Nihtilä, Elina & Rahkonen, Ossi & Lahelma, Eero: Home ownership and mortality: a register-based follow-up study of 300 000 Finns. *J. Epidemiol. Community Health* 62 (2008):4, 293–297.
- Laaksonen, Mikko & Martikainen, Pekka & Tarkiainen, Lasse: Housing wealth and mortality: A register linkage study of the Finnish population. *Social Science & Medicine* 69 (2009):5, 754–760.
- Laamanen, Jani-Petri: Home-ownership and the Labour Market. Evidence from Rental Housing Market Deregulation. *Tampere Economic Working Papers Net Series* 89. School of Management, University of Tampere, 2013.
- Liefbroer, Aart & Elzinga, Cees: Intergenerational transmission of behavioural patterns: How similar are parents' and children's demographic trajectories? *Advances in Life Course Research* 17 (2012): 1, 1–10.
- McKee, Kim: Young People, Homeownership and Future Welfare. *Housing Studies*, 27 (2012):6, 853–862.
- Mood, Carina: Logistic regression: why we cannot do what we think we can do, and what we can do about it. *European Sociological Review* 26 (2010):1, 67–82.

- Mulder, Clara & Smits, Jeroen: First-Time Homeownership of Couples: The Effect of Inter-Generational Transmission. *European Sociological Review* 15 (1999):3, 323–337.
- Määttänen, Niku: Asumisen verotuksesta. Kohti parempaa verotusta. Eväitä verokeskusteluun. Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA: Taloustieto Oy, 2009.
- Rowlands, Rob & Gurney, Craig: Young Peoples? Perceptions of Housing Tenure: A Case Study in the Socialization of Tenure Prejudice. *Housing, theory and society* 17 (2000):3, 121–130.
- Ruonavaara, Hannu: The home ideology and housing discourse in Finland 1900–1950. *Housing Studies*, 11 (1996):1, 89–104.
- Saarimaa, Tuukka: Imputed rental income, taxation and income distribution in Finland, *Urban Studies* 48 (2010):8, 1695–1714.
- Sirniö, Outi: Sulkeutuiko keskiluokka? Rekisteripohjainen tarkastelu sosiaalisesta liikkuvuudesta Suomessa 1985–2005. *Sociologia* 48 (2011): 4, 309–322.
- Sirniö, Outi & Martikainen, Pekka & Kauppinen, Timo: Intergenerational Determinants of Income Level in Finland. *Social Forces* 92 (2013):2, 463–490.
- Smits, Annika & Mulder, Clara H.: Family Dynamics and First-Time Homeownership. *Housing Studies* 23 (2008):6, 917–933.
- Tilastokeskus: Suomen virallinen tilasto (SVT): Asunnot ja asuinolot. Helsinki: Tilastokeskus, 2008. http://www.stat.fi/til/asas/2008/asas_2008_2009-12-15_tie_002_fi.html (luettu 6.8.2015)
- Tilastokeskus: Suomen virallinen tilasto (SVT): Perheet. Vuosikatsaus 2009, 6. Tytöt muuttavat vanhempiensa luota poikia aiemmin. Helsinki: Tilastokeskus, 2009. http://www.stat.fi/til/perh/2009/02/perh_2009_02_2010-11-30_kat_006_fi.html (luettu 6.8.2015)
- Tilastokeskus: Suomen virallinen tilasto (SVT): Tulonjakotilasto 2010, 4 Kotitalouksien asuminen, tulot ja asumismenorasite. Helsinki: Tilastokeskus, 2010. http://www.stat.fi/til/tjt/2010/tjt_2010_2012-05-23_kat_004_fi.html (luettu 6.8.2015)
- Tilastokeskus: Suomen virallinen tilasto (SVT): Kotitalouksien varallisuus 2009. Helsinki: Tilastokeskus, 2011. http://www.stat.fi/til/vtutk/2009/vtutk_2009_2011-12-21_tie_001_fi.html (luettu 6.8.2015)
- Tilastokeskus: Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannat, Asunnot ja asuinolot. Helsinki: Tilastokeskus, 2013. (luettu 23.01.2015)

ENGLISH SUMMARY

Julius Haartti & Pekka Martikainen & Hanna Remes: Intergenerational transmission of housing tenure. The social determinants of home ownership in Finland (Asumisen ylisukupolvisuus. Omistusasumista ja sen periytymistä määrittävät tekijät Suomessa)

Home ownership is the dominant tenure in Finland and for the vast majority, housing is also the major component of their wealth. We aimed to find out whether there are intergenerational continuities in home ownership, and how childhood family characteristics and adulthood family status and socioeconomic factors relate to home ownership at the age of 35. A further aim was to assess whether the intergenerational transmission of home ownership differs between birth cohorts, or according to adulthood socioeconomic or family status.

The study was based on register data gathered from several administrative sources. It comprised a representative sample of 69,290 individuals born in Finland between 1962 and 1972. The associations between their childhood and adulthood housing tenure, family status and social characteristics were assessed by

means of cross tabulations and logistic regression in the KHB framework.

Our findings showed that 1) home ownership was at least partly transmitted from parents to their children; 2) despite the strong associations between current family status, social position and home ownership, childhood housing tenure had an independent effect on adult home ownership; and 3) the intergenerational transmission of home ownership was somewhat stronger among the lowest income levels and the younger cohorts.

Achieving home ownership appeared most difficult for those who currently lived without a partner, those in the lowest social strata, and those who had lived in rented housing in childhood, which in turn is likely to affect their chances of accumulating wealth and supporting their offspring's future home ownership, thus contributing to the intergenerational transmission of social inequality.

Keywords: home ownership, intergenerationality, social class, longitudinal study.